

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ

8/2005 vp

Hallituksen esitys eräiden ydinvastuualalla tehtyjen kansainvälisten pöytäkirjojen hyväksymisestä sekä laeiksi näiden pöytäkirjojen lain-säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja ydinvastuulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eräiden ydinvastuualalla tehtyjen kansainvälisten pöytäkirjojen hyväksymisestä sekä laeiksi näiden pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja ydinvastuulain muuttamisesta (HE 2/2005 vp).

- hallitusneuvos Yrjö Sahrakorpi, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Antti T. Leinonen, oikeusministeriö
- ympäristöneuvos Olli Pahkala, ympäristöministeriö
- johtaja Antti Niittyylä, Säteilyturvakeskus STUK
- toimitusjohtaja Peter Granqvist, Pohjoismaiden Ydinvakuutuspooli
- johtaja Heikki Raumolin, Fortum Power and Heat Oy
- lakiasiainjohtaja Risto Siilos, Teollisuuden Voima Oy.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 14/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Energiateollisuus ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla tehdyn Pariisin yleissopimukseen ja Bryselin lisäyleissopimukseen tehdyt muutokset.

Ydinvastuulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan vastuu samasta ydintapahtumasta johtuneista, Suomessa syntyneistä vahingoista on rajoittamaton. Vastuun varalta ydinlaitoksen haltij

jalla tulee olla vähintään 700 miljoonan euron määräinen vakuutus.

Suomen valtio vastaa laitoksenhaltijan vakuutetun vastuumäärän ylittävistä vahingoista 1 200 miljoonaan euroon saakka eli enimmillään 500 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kansainvälisen korvausyhteisön korvausvastuu on enintään 300 miljoonaa euroa, josta Suomen osuus on 5,8 miljoonaa euroa. Laitoksenhaltijan vakuutettava vastuu, Suomen valtion vastuu ja kansainvälisen korvausyhteisön vastuu on siten yhteensä 1 500 miljoonaa euroa.

Suomalainen laitoksenhaltija vastaa omalla omaisuudellaan vahingoista, jotka ylittävät laitoksenhaltijan vakuutuksesta maksettavat korvaukset sekä Suomen valtion ja kansainvälisen korvausyhteisön maksamat korvaukset.

Samalla korvattavien vahinkojen alaa ehdotetaan laajennettavaksi myös ympäristövahinkoihin. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että korvauskanne on pantava vireille 30 vuoden kuluessa ydintapahtuman sattumisesta. Muiden vahinkojen osalta kanneaika on edelleen 10 vuotta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy esityksessä mainittu ydinvastuualalla tehdyt kansainväliset pöytäkirjat ja lakiehdotukset kolmannen lakiehdotuksen voimaantulosäänökseen tehdyin muutoksin.

Ydinvastuulakia muutetaan siten, että Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijalle tulee rajoittamaton vastuu Suomessa samasta ydintapahtumasta aiheutuneista vahingoista. Pöytäkirja, jolla Pariisin yleissopimusta muutetaan, tämän sallii. Muualla kuin Suomessa syntyneistä vahingoista Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltija vastaa 700 miljoonaan euroon saakka. Laitoksen haltijalla tulee olla vakuutus 700 miljoonan euron määräisille vahingoille.

Talousvaliokunnassa kuulemisissa on kritisoitu rajoittamattoman vastuun säätämistä Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijalle. Rajoittamaton vastuu on Saksassa ja Sveitsissä, joista viimeksi mainittu on liittymässä sopimukseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan ydinenergian tuottamisen voidaan katsoa Suomessa jo olevan vakiintunut teollisuudenala, jonka vuoksi täällä voidaan noudattaa vahingonkorvausoikeudessa pääsääntönä olevaa rajoittamattoman vastuun periaatetta. Talousvaliokunta yhtyy hallituksen kantaan.

Eräät valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat epäilleet myös vakuutusten saatavuutta 700 miljoonan euron määrälle. Talousvaliokunnan saaman arvion mukaan euromäärän suuruus ei tuotane vaikeuksia. Sen sijaan vakuuttamisen kannalta saattaa olla ongelmallista kanneajan nostaminen henkilövahingoissa 10 vuodesta 30 vuoteen ja terrorismin uhka.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa uuden lainsäädännön vaikutuksia vakuutettavuuteen.

Valiokunta toteaa, että Suomen lähialueilla Ruotsi, Tanska ja Norja ovat Suomen tapaan Pariisin yleissopimuksen osapuolia. Baltian maat ja Puola kuuluvat Wienin yleissopimukseen, johon liittyneissä valtioissa ydinvastuujärjestelmä on olennaisilta osin samanlainen kuin Pariisin yleissopimukseen kuuluvissa valtioissa. Sen sijaan Venäjä ei ole liittynyt yleissopimukseen. Venäjä on allekirjoittanut Wienin yleissopimuksen vuonna 1996, mutta se ei ole sitä ratifioinut.

Pariisin yleissopimuksen tavoitteena on mahdollisimman laaja vastavuoroisuus, jonka mukaan Suomi myöntää korvauksia muissa sopimusvaltioissa ilmenevistä vahingoista vain samassa määrin kuin Suomessa ilmenneitä vahinkoja korvataan näiden valtioiden lainsäädännössä. Koska Venäjä ei kuulu kansainväliseen korvausyhteisöön, vastavuoroisuusperiaate ei toimi Venäjän kanssa.

Yksityiskohtaiset perustelut**3. Laki ydinvastuulain muuttamisesta**

Voimaantulosäännös. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen perustelujen mukaan lakiehdotuksen säännösten voimaantuloajankohta saattaa vaihdella siitä riippuen, tulevatko Pariisiin ja Brysselin pöytäkirjat voimaan samaan vai eri aikaan. Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että lain voimaantulon tällainen porrastaminen ei ole lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen perusteella mahdollista.

Talousvaliokunta on muuttanut voimaantulosäännöksen 1 momenttia siten, että lain voimaantulon porrastaminen on mahdollista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyisi vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla Pariisissa 29. päivänä heinäkuuta 1960 tehdystä, 28. päivänä tammikuuta 1964 tehdyllä lisäpöytäkirjalla ja 16. päivänä marraskuuta 1982 tehdyllä pöytäkirjalla muutettua yleissopimusta muuttavan Pariisissa 12. päivänä helmikuuta 2004

tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan,

sekä vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla 29. päivänä heinäkuuta 1960 tehtyä yleissopimusta täydentävää, 31. päivänä tammikuuta 1963 tehtyä, 28. päivänä tammikuuta 1964 tehdyllä lisäpöytäkirjalla ja 16. päivänä marraskuuta 1982 tehdyllä pöytäkirjalla muutettua lisäyleissopimusta muuttavan Pariisissa 12. päivänä helmikuuta 2004 tehdyn pöytäkirjan,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 3. lakiehdotus hyväksytään muutoin muuttamattomana paitsi voimaantulosäännös muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus***3. lakiehdotus***

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas
Miapetra Kumpula /sd

Seppo Lahtela /kesk
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok
Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.